

קטעים מדברי מבקרים ושופטים על שיריה של חמוטל בר-יוסף

בשיריה של חמוטל בר-יוסף האש לעולם אינה נרדמת. המוות אינו מסתלק. האכזריות תמיד זכורה. ובאותה עת ממש, האש אינה מצליחה לכלות את החומר, המוות אינו מתיש את האור ועל האכזריות נכפית ידידות. ביצירתה יש ביטוי שירי מעולה למחלוקת בין מתארי ההיסטוריה ככישלון האנושות לבין אלה המפארים את המאבק של האדם ברוע. מורכבות זאת אומרת את עצמה בחן גדול. סגולה נדירה זאת מושגת על-ידי שימוש זהיר במלים ותחושה של אותנטיות רבה. שירה זאת משלבת איפוא גם עניין רב, גם חותם אישי מובהק וגם תקשורת "ביתית" עם קוראיה. שום עיסוק אנושי אינו זר לחמוטל בר-יוסף, ואין בשירתה רתיעה לא מהבלי העולם ולא מחסדי הבריאה. רק עיוור לא יחוש בכאב המתרוצץ בשיריה חזק וברור. הכאב הקשה אינו מצליח לבטל את העדינות ואת טוב הלב האישי והשירי, עד שאדם מבין מחדש כיצד בעומק הנכון נפגשים מחדש התבונה והטוב.

שירתה של חמוטל בר-יוסף עונה מחדש על שאלות שאנו מתקשים יותר ויותר לשאול: האם ניתן לכתוב שירה איכותית בלי להיגרר לפעלולי שפה? האם החומרים הביתיים עדיין ראויים להיכתב בשיר? האם אפשר להחשיב את חייך האישיים ועדיין לשמור על ענווה קיומית ושירית? בכל הסוגיות הללו מכריעה שירתה לצד החיובי הברור: לא רק אפשריים הדברים האלה אלא הם התנאי לכתיבה בעלת ערך רב. (מנימוקי השופטים להענקת פרס הנשיא 13.11.2002)

בשיריה של חמוטל בר-יוסף מצאנו הישג פואטי מרשים. קולה עולה מרגבים של שכול ועצב ומשורשי הצעקה האישית אל גזע יצוק בבדולח צח ממרירות, ששב ומצמיח את פריו האלמותי, פרי של דעת, אשכול של תאוות החיים. המשוררת היא אישה שכתובתה התרבותית מפוכחת והיא חפה ממרירות, מתקשרת עם המיתוסים של התרבות בלי לנהות אחרי מוות הרואי ברוח מיתוס זה או אחר. (...)

(ככלות מאה שנים של כמיהה לאומית ומאותה עמדת המבט של ברנר, חוזר קול איש הרוח המצפוני ונשמע צלול עד אימה. בר-יוסף מפתיעה את קוראיה. מן הקווים הקשים של עט העלבון היא מרימה דרך משיכות מכחול ענוג-מתלוצץ אל אמירה אישית חשופה. (מנימוקי השופטים להענקת פרס ברנר 2005)

שירתה של חמוטל בר-יוסף מעצבת, מציעה ומציגה צביון לירי מובהק, צלול ומוצק, המופגן על ידי דוברת לפותת מכאוב (...)

שמתוכו מזדהר מחיק החשיכה, מהבהב ומבטיח נחמה, מתגלה המזור באורח חד, מובחן ופולח, ועם זאת זך ומזוקק כפנינה.

[לעומת המשוררת רחל ולעומת דליה רביקוביץ] חמוטל בר-יוסף נחושה וגם מחושלת יותר, עצמאית יותר, מסוגלת ומיטיבה יותר מקודמותיה להתמודד נגד הגורל המגלה מגאולה, המדיח מגמול, מסוגלת להיאבק ברובד האסרטיבי בכוח הגברי המצמית הניצב כנגדה. העוצמה האישית היצוקה בדוברת הנשית ממתנת את תלונתה ומרסנת אותה. שירתה של חמוטל בר-יוסף יודעת להיות לא רק רגישה אלא אף מרגשת, קשובה ונוגעת ללב, ויופיה מפעים להפליא. בשיריה נחשפת מורכבות רב-רובדית כמוסה, מרשימה ומשוכללת, ממושטרת ומלוטשת, מהוקצעת בצירופיה המפתיעים, המתוכננים בקפידה ובמחשבה תחילה. מקננת בהם איכות פואטית מפעימה, פועלת

ופועמת בחשאי, כמו בהיחבא, כי אפילו הרגש הגועש הכלוא ברקמת הטקסט של שירת חמוטל בר-יוסף מוגש לקורא/ת במערכת ערוכה היטב של תבניות רב-רובדיות, עמוקות תובנה ועתירות תבונה. (...)
מאחורי הפשטות המעורטלת לכאורה, החשופה בוידוי נדיב לב מסתתרת אסתטיקה דקה וקולעת בנקיונה, בוהקת כפנינה. (יאיר מזור, הדואר 83/1, סתיו 2003)

את שירתה של חמוטל בר-יוסף מאפיין עירוב מעניין של עדינות ואלימות, של תבונה שקטה עם מראות זוועה מעוררי אימה. (...) לעתים קרובות יש בשירים שבירה של תחבולות שירה מקובלות. (...)
השירים פונים גם אל בעיות הציבור והמדינה אך בעקיפין ובמרומו בלבד. (זיוה שמיר, מעריב 16.3.1979)

מאחורי הדחיסות והריכוז שבשירה חמוטל בר-יוסף יש מרחב שאיננו נראה במבט שטחי. ביסוד שירתה יש עומק פילוסופי שאינו מזדקר לעין. (...) זרחה של חמוטל בר-יוסף בשירה היא "לא-נימוסית", לא-שגרתית, כדרך הנכבשת שוב ושוב תוך הליכה בה. (א' נוף, זו הדרך, 22.8.1979)

השירים מגלים לא רק שליטה טובה בטכניקת הכתיבה אלא אף עידון שבהתבוננות ופשטות שאינה מושגת בנקל.
(חיים נגיד, מעריב 15.12.1978)

חמוטל בר-יוסף שולטת בלשון השיר ובצורתו, היא אינה עוסקת בניסויים ובהפגנות של התמצאות בהלכי-רוח או באופנות. יש לה מסר אישי וכל האמצעים השיריים מנוצלים היטב כדי להעבירו אל הקורא. (אלכס זהבי, ידיעות אחרונות, 2.2.1979)

ייחודם של שירי הקובץ הדק הזה הוא במגע החי, הממשי, בעולם ובחומריו, בפתיחות נדירה, מגע הנטען במתח רב. (...) החומרים משמשים בתוך מערך פיגורטיבי מורכב ולא שגרתית. סגולת הממשות האותנטית המוענקת לחומרי המציאות אינה מיטשטשת אף על פי שתפקידם הפיוטי לעולם אינו מתמצה בהעלאתן של איכויות "חומריות" כשלעצמן. (...) זו תופעה בלתי שכיחה על רקע השירה הנכתבת היום בארץ ובעיני די אפילו בה בלבד כדי להצביע על מקוריותם וייחודם של השירים. (יוסף קוריס, ידיעות אחרונות 14.5.1982)

אף על פי שהשירים נכתבו על ידי אישה קשה להדביק להם את התואר 'שירה נשית' במובן המקובל, כשם שאי-אפשר לומר שיש בהם תוקפנות בנוסח האישה המורדת. יש בשירים צירוף מעניין של רכות וקשיחות. (...)

בולטת מאד הנטייה לארגון מבני קפדני וממושמע, וניכר שהמשוררת שולטת בצורות ארגון שונות של שיר (...) אך המבניות הממושמעת מסתירה בתוכה זעקה שמתפרצת בצורות שונות. (...) השירים מעבירים את השגור והמפתיע המרוסן והמתפרץ וזהו הצד היפה והמושך שבהם.
(בלהה רובינשטיין, דבר, 15.4.1982)

אסופת שירים זו משקפת עולם עשיר, אנין-דעת ורגיש, המייצג היטב, בדיוק וברטט זהיר את המציאות הישראלית. (רות בלומרט, הדואר 25.6.1982)

יש שחמוטל בר-יוסף כמו אחרים שקדמו לה (Shelley, הרב קוק) מתקרבת למתן תפקיד משיחי לשירה, אף שבגעגועיה לכך מהדהדים תמיד צלילי פקפוק ואירוניה. (...) נטיותיה המיסטיות מאזנות ברצון "לשמור על מה שיש". הסמל המרכזי של "מה שיש" ביצירתה הוא שולחן המטבח כסמל לחיי המשפחה, שולחן "בריא ונורמלי וחיי". הרצון "לשמור על מה שיש" מתעמת עם מין דחייה המזכירה את "הבחילה" של סארטר. גם החתירה לשלמות האני מאזנת בתנועה של סלידה עצמית. היומרה המשיחית של השירה מתאזנת בהתייחסות אליה כאל הסחה מן המלאכה האמיתית בעולם: ניקוי הבית ובישול. יש כאן הינתקות ממסגרות מחשבה מקובלות, גם מן המסגרות המקובלות של הבלתי מקובל. (אסתר קמרון, עתון 77 גליון 64-65, מאי-יוני 1985)

שירתה של חמוטל בר-יוסף אינה שירה "רכה". אין היא מתרפקת על הקורא ואינה מחניפה לו. [זוהי] שירה המקרינה מקשיותה של אבן שאינה מסגירה עצמה בקלות. זוהי שירה חשוקת שפתיים, הנלחמת על כל מילה ומשחררת אותה בחסכנות. לשון השירים משדרת ספונטניות ודיוק, ללא שמץ הצטעעות או גינדור תכונה זו מאפשרת את החקירה הכמו-אובייקטיבית של התחושות האינטימיות והמורכבות ביותר. (...) לצד המיומנות הבולטת שבהפעלת הרובד הפיגורטיבי ניכרות גם הרגישות והראייה המעמיקה בבחירת הפרטים המתפקדים כסמלים. חמוטל בר-יוסף בוחנת את תופעת האימהות מנקודת האמצע הביוגרפית המאפשרת זווית ראייה כפולה: בת ואם. מנקודה זו נשבר מעגל ישן של טינה כשזו מתחלפת עתה בפיוס ובחמלה. (...) לא זכורה לי בשירת הנשים הישראלית חטיבה מלאה ומגובשת כל-כך של שירי אימהות. חטיבה זו (...) מגלישה את הקורא מהפתעה פיגורטיבית אחת לאחרת. (...) אין שום פשטנות או סנטימנטליות בשירים הללו. בשירים על מות הבן, על אף היענותם לאותה פואטיקה של דיבור קשה ומסותת, יש איזו איכות ממוססת [=ממיסה], הפועלת על הקורא כמו מקדח הנובר בלב-ליבו של הכאב. דרך השירים הללו ובאמצעותם מידובבים אותם רבדים בנפש אשר יאות להם השתיקה או הצעקה. (חיה שחם, 'שירה חשוקת שפתיים', ידיעות אחרונות 20.4.1990)

לבר-יוסף יש היכולת לגעת בדבר עצמו, יכולת שהיא כל-כך נדירה וכל-כך נחוצה למשוררים. היא איננה משוררת פוליטית או משוררת מחאה במובן הסכמטי של המילה, אך כמעט בכל שירה קיימת אמירה פוליטית חזקה על מצבו של האדם, על מצבנו ככובשים, על מצב הנכבשים. (...) למרות נקיטת העמדה וההסתכלות השכלתנית והידענית בבעייה, השירים אינם מאבדים מכוחם הפיוטי. (עדנה רזי, מקומון פתח תקוה 5.4.1990)

הזעקה מגיעה בשירים לזיכוכ ולמיצוי. הפשטות והישירות שבה מתמקדת בר-יוסף דווקא בפרטים הקטנים היא אמינה ומרגשת. (...) היא מטפלת באיפוק וביושר בנושא הטעון ועתיד המיתוסים של האימהות. (רות גור, עתון 77, מאי-יוני 1990).

את שיריה של חמוטל בר-יוסף ניתן לקרוא במישורי משמעות הולכים ומתרחבים, החל במישור האישי והלאומי וכלה במעגל האוניברסלי ובמעגלים טרנסצנדנטיים. (זיוה שמיר, ידיעות אחרונות 25.7.1998)

המשוררת חמוטל בר-יוסף מגישה לנו יצירה הסוחפת את הקורא בכל חושיו. במלים מדוייקות, במיומנות ובכנות פיוטית מקרין הספר השתקפויות ורישומים של תקופות על תקופות אחרות בדומה לשקפים המתחברים שכב לשכבה להקרין את השלם על חלקיו. (...) חמוטל בר-יוסף מיטיבה לבטא רגשות אוניברסליים ולהנחילם לכלל. "הלא" הוא ספר בר-קיימא שאפשר לשוב ולקרוא, לעיין ולהרהר בו, אפשר להתחבר אליו במישורים שונים. (שולמית חוה-הלוי, שיחת רדיו, 5.6.1998)

לחמוטל בר-יוסף יש היכולת לומר דברים עד הסוף, ללא מורא מהמלים או מתיאורים קשים. הספר רווי עוצמות, לעתים עצורות, לעתים פורצות גבולות, באמצעות אמירות נוקבות, תמונות, דימויים וצירופים לשוניים לא שגרתיים. המתח הדרמטי מצוי לעתים בדברים הצפויים והשגרתיים ביותר. כאן באה לידי ביטוי היכולת להעניק משמעויות חדשות ולהפוך סדרי עולם בשירים. (...) מצד אחד, השירים רב-משמעיים, מצד שני, עוברת בהם תחושה של מעין אמת מוחלטת, של דברים חצובים בסלע ויצוקים בעופרת ובפלדה. (ניצה גורביץ', עתון 77, יולי 1998)

אף אחד לא יודע מה הריח האמיתי שלנו. אבל לחמוטל בר-יוסף יש צורך לקרוע את המסכה הזאת. יש לה צורך להשאיר את הריח האמיתי של ההוויה שלה כשהיא הולכת ברחוב. (...) חמוטל בר-יוסף תפרה במלאכת מחשבת את כל הדמויות שמהלכות בתוכה. השירה של בר-יוסף היא מקהלת קולות הרמונית ומרגשת, ומי שאוזנו כרויה לה יוכל גם לשמוע את גוני הקולות הללו בתוך עולמו שלו. (אדמיאל קוסמן, הארץ ספרים 2.9.1998)

חמוטל בר-יוסף כותבת שירה קשה, מקודדת (encoded), משרטטת צוהר קטן במקום שבו אמור להיפתח חלון. (...) שירה מזוככת הנובעת מתוך פצע, מתוך כאב, מתוך התום והיופי של הלשון. (...) בר-יוסף מהלכת על קצות האצבעות בביתה ובשיריה, עוטפת את הזוועה בטריטוריאלי, מאזינה לכל מלה ולכל מחווה, לצליל שלה, למשמעויות הטמונות בה. (...) היא כותבת שירה יפה, זכה, המלאה באמת וביופי ובכאב, שירה שמבקשת לגעת, לצאת לאור, לצמרר את הקורא. גל קרניאל, הארץ ספרים, 29.9.04, לרגל צאת מהדורה שנייה של הלא)

חמוטל בר-יוסף נאמנה לעצמה ולעצמותה, ללא כזב, ואין העמדת פנים לא בחיים ולא בכתיבה. ולא מתוך מאמץ, כי אם מתוך טבעיות ואופי. שיריה הם העמקה מן היש אל מעבה הישות, אל כוחם הפנימי של הדברים. הבחנתי ביכולתה של חמוטל בר-יוסף להביע את מה שמשוררות מתקשות עד מאד להביע: את יסודות החיות שבבית: הלחם. המים. שולחן המטבח. הכנת אוכל לילדים. (עליזה גרינברג-טור-מלכא, האומה, סתיו 2001).

אין מקום אחד שבו חשתי כניעה של המשוררת לדרישות חיצוניות או לחריגה מפנימיותה המדויקת ביותר. (מירון איזקסון, הארץ – ספרים, 14.3.2001)

אפשר להריח את השורות, אפשר לתבל אותן באסוציאציות אישיות. חמוטל בר-יוסף מפתה את הקורא באבות המזון כדי להכיר לו אבות אחרים, ואני מתכוון לרקע שבו מסדרון האוכל מוביל לאולמות אחרים, נוקבים, כואבים, שמחים, ושם מתבשל השיר על אש אחרת. המזון כאן נלעס בשיני הנפש, ואלו השיניים האמיתיות להן נדרש הקורא בספר, שבמטבח הפואטי לא נשכחת בטן האדמה ממנו צמח אותו מזון. (רוני סומק, עתון 77, גל' 186 (יוני 2002))

על השירה של חמוטל בר-יוסף אומרים בלדינו "בן-אדם שכדאי לצרף אותו אל השולחן". יש לה משהו לומר, והיא אומרת אותו בלי לטלטל את קירות הבית או את עמודי התחביר. היא אמינה ואנושית וחפה מצעקנות. היא כותבת בקולה של אישה שממשיכה, גם אחרי השכול, לענות בחביבות לטלפונים, לשמור על כושר, ליהנות ממזון וממוסיקה. היא כותבת בתבונה, בחוש מידה, ביושר, בלשון בהירה. (נסים קלדרון, הארץ ספרים 24.5.2002)

כמו גרגוריוס מ"הנבחר" של תומס מן חמוטל בר-יוסף רוכנת אל האדמה, היא מאזינה לה ולמזונות הבאים ממנה ומתוכם היא זוכה לחסד היומיומי. בשיריה יש פנייה אל תפוח האדמה, אל העגבניה, אל התמרים ואל הדגנים. הדוברת בשיר אומרת: אני כמוכם. גם לי יש טעם וריח, גם אני כמוכם ניזונה וסופי כסופכם להזין. המזון יכול להיספג, לעורר תאוה, לחמם, להמתיק, להשפיע בקלות. (...) הספר "מזון" הוא מזון לנשמה. (תמי לוי-נחום, הארץ ספרים 5.6.2002).

שיריה של חמוטל בר-יוסף מצטיינים בחריפות עיצוב החוויה הרגשית ובמציאת נקודת-ראות מפתיעה, נמוכה, לחוויות היסוד של חיי האדם. הטון הטראגי, האירוני והמפוכח של בר-יוסף מצטרף לזיקה מגוונת מאד לרובדי העברית ולשכבות השירה השונות שלה. קולה של בר-יוסף הוא קול עת, רב רגש, חכם. (אריאל הירשפלד, 8.9.2005)

חמוטל בר-יוסף עוסקת הרבה בתפקודיו של הגוף, החל מ"האצבעות המטפטפות" דרך תיאורי ריחות הגוף, תוצרי הלוואי השונים של הגופני, בעיות עיכול, אכילת דברים בלתי ראויים או אף מגע בין גופים שאין מגע ראוי ביניהם. תיאור ההיסטוריה המשפחתית מצטיין בשפה מדויקת, באמירות ענייניות, שמשמעותן וערכן בתוכן ואינן מבקשות להטות את שיפוט הקורא לצד כלשהו. העובדות (...) כדגים שהוטלו אל היבשה, נושמות עדיין. באדם הדובר בשירים אלה יש יכולת לקום מעפר, לסלוח לעצמו, להתהוות מחדש. (...) השירים ספוגי הומור, ולעתים אירוניה עצמית. (...) דברי שיר אלה יש בהם כדי לעודד כל הכמה אל האושר או אל הבהירות הנפשית, כל המבקשים להתגבר על מצוקי העתים, על השכול, על הייאוש ועל חרדת המוות, לאושש צעדי כל המבקש להיגאל ממועקת האבדון של הקרובים אליו ביותר: יש בהם כדי לנסוך אמון בחיים. (משה גנן, אפריון 91 2005)

בשירתה של חמוטל בר-יוסף רוח וביקורת מתקיימים זה לצד זה מבלי שיבטלו זה את זה. הספר מציג שוב שירה ברה ונבונה והגינות פואטית חסרת פשרות, בסגנון מפותח ומצטלצל, בצלילות מרה. הוא צולל אל חומרים שכולנו יראים מלעסוק בהם, אף שהם עוגנים בנבכי נפשותינו. השירים מעוררים בקוראים שוב ושוב הערכה עמוקה לבשלות ולתבונה, לאומץ ולמורכבות התמונה הטמונת בנפשה של המשוררת ומותירים את הקורא מלא הזדהות עם התכנים והתפעמות מצורת הבעתם הייחודית. (שולמית-חווה הלוי הארץ ספרים 24.4.2005)

חמוטל בר-יוסף עומדת בשורה הראשונה של משוררי התקופה, ודורות רבים ישובו לילך שבי אחר המיומנות והקדם הפואטי, האיפוק וההתפרצויות, הסקרנות נטולת האיבה לשונים ממנה, הפתיחות והכנות השזורים בשירתה. (שולמית-חווה הלוי, שיחת רדיו, מרץ 2005)

אני קורא - לאט, כמו ליקר חזק – שניים או שלושה שירים בכל ערב ומתפעל מן הדיוק והחדות והעומק והשילוב (הנדיר) של חום עם אירוניה. (עמוס עוז, מתוך מכתב).

נשארתי נפעמת. הרגישות, הינפי, האצילות והעצב הניבטים מכל שיר נגעו בנימי נשמת. (ריסה דומב, אוניברסיטת קיימברידג')

הקול של חמוטל בר-יוסף אינו מכיל אירוניה. רצינותו מאוזנת באמצעות פיכחון רב, צלילות המבט, והרצון לזקק מתוך המציאות תמונה מילולית ברורה ככל האפשר. מצד אחד מוחש מאד הכוח המרחיק והמשקיט את עוצמת הרגשות, אבל לא פחות מכך מוחשת גמישותו של הכוח הזה להרחיק ולקרוב דברים אל חזית הדיבור בעדינות ובשליטה, כשליטתו של מוסיקאי בתנועות שבין פורטה לפיאנו ובין גווינו הרבים של הפיאנו. (אריאל הירשפלד)

חמוטל בר-יוסף היא משוררת איכותית ותיקה (...) איזה שיר מצמרר וחשוף. שימוש כל-כך מדויק ולא מליצי במילת הקריאה "אהה" שנראית כאן כל-כך טבעית ומתבקשת (רן יגיל על "כשאני נשאר לבד").

Hamutal Bar-Josef writes passionately and wisely about the convergence of historical tragedy and personal suffering, and renders her losses movingly, without a trace of bathos or self-pity. She juxtaposes death with the freshness of hibiscus, the beauty of a green leaf, the stirrings of love. (Grace Schulman)

Although her poems are written about her life, which has been tragic and sometimes glorious, Israel, the Jews and their culture, life and the world – all very big subjects – her writing is such that if she were writing about a soap bubble she would be immediately recognizable as a great poet. (Stanley Moss)

ללא קולות תרועה או זעקות כאב – בבהירות, באיפוק, בִּישירות ובִּישירות – פילסה לעצמה חמוטל בר יוסף דרך משלה בשירה הישראלית; דרך שניתן לתארה, על פי הכותרת שקבעה המשוררת לספר שבו כינסה את מבחר שיריה, כדרך ה"הישתוות" (על פי מושג "מידת ההשתוות" שהעלה עגנון מן המסורת המיסטית), היינו, דרך העומדת בסימנו של שיווי משקל נפשי, רוחני והבעתי. הכוחות המושכים בכיוונים מנוגדים, אשר המשוררת עמלה על איזונים אלה מול אלה, הם גדולים ובחלקם אף אימתניים. מחד גיסא, תחושת חיים טבועה בחותם האסון, הכישלון, החסך והפגיעות. מאידך גיסא, רצון חיים עצום, כוח קיום הנאחז בכל פרט מפרטי היומיום שיש בו משום תמיכה והזנה, חושניות עזה אך מבוקרת ומודעת, ולכל לראש – חכמה, פיכחון, ידיעת העצמי והעולם, היכולת להעלות כל מצב לדרגת אירוע אינטלקטואלי. הכוחות המנוגדים אינם מרפים ממשיכתם העזה, הפראית לעתים, כל אחד בכיוונו שלו; אבל המשוררת מצליחה כמעט תמיד לבלום ולאזן אותם – אלה באמצעות אלה – ולעתים קרובות מאוד היא מגיעה בשירתה לרגעים גבישיים, זכים, רוחניים של שיווי משקל אותנטי; היינו, שיווי משקל שמקורו לא בחולשת הנפש אלא דווקא בכוחותיה הגדולים הלופתים אלה את אלה בחיבוק של מתאבקים בזירה. לשיווי המשקל הזה מצאה חמוטל בר יוסף את המבע ההולם ביותר: מבע שירי שקוף, ישיר, נעדר הצטעצעות או הפלגות שיריות פתאומיות, לעולם לא מתחמק מאמירת האמת במלואה, אך לעולם גם לא נכנע לפרץ הרגשות המשתחרר מן העמידה בפני אמת זו. כך כתבה בר יוסף כמה מן השירים המאוזנים, המדוייקים, הבהירים והכנים ביותר שנכתבו בעברית בעת האחרונה. כוחה הגדול ניכר ביחוד בשירים קצרים, תמציתיים, מנוסחים לעתים בריכוז ובסדר הסימטרי של האמירה הפתגמית או המשלית המגובשת. בעברית טבעית ועם זאת תרבותית ותיקנית, במוסיקאליות הנעה בין חן להיסוס, בין שטף וקלות להשהייה לשם הטענת כל מילה במלוא הכובד הסמאנטי שלה, באים השירים אל הקורא כשהם נושאים צורות גדולים וקטנים של ניסיון חיים קשים וסוערים אבל גם בחונים ומוארים באור האינטליגנציה הריגשית הבשלה. הקורא שילך הליכה שהויה לאורך י"א המדורים של הספר יעשה מסע חיים מאלף ומרתק, שתחילתו כאב וסופו תובנה וחכמה, ויגלה משוררת שהפכה על פיה את אמירתו של קוהלת "יוסיף דעת יוסיף מכאוב" והעמידה אותה על: יוסיף מכאוב - ירבה דעת. (דן מירון, (אחרית דבר לספר השתוות

חמוטל בר-יוסף היא בוודאי אחת המשוררות המתוחכמות בעברית (מנחם בן, *מעריב מוספשבט*,

20.5.2011, עמ' 25)

שירתה של חמוטל בר-יוסף ממחישה, חושית וחושנית. בלי אף מילה מיותרת ובאמצעות מטאפורות עזות מאירה המשוררת את מצבי החיים הביתיים והבינאישיים המוכרים לכולנו באור חד, מבליט פרטים, מעורר תובנות מעשירות ומימשות על מצבו של האדם. (...) הספר רוחש שירים נוקבים על זוגיות והורות והם מהיפים שנכתבו בעברית. לעתים חשים צורך להעתיק אותם כדי להראות לחבר זה או אחר – וזה הלא מבחנה של שירה אמיתית (סבינה מסג, *הארץ ספרים* 3.5.2011).

כשלוש מאות וארבעים שירים נפלאים מאד. אין ספק שרעדת התשוקה היא החזקה שברעידות החיים, ואיני מכיר עוד משורר/ת כחמוטל בשירה העברית אשר יודעת להעביר דרך שורות שירה, כל שירה, את ה"רעד" הזה בעוצמה אדירה שכזאת (...) שירתה רועדת מתשוקה לחיים. (...) היא נושאת כמעט לבדה, את משא הדורות של השיר העברית, שאיש כבר לא רוצה לשאת, ועושה גם זאת בצורה שירית מרתקת. (עמוס לויתן, עתון 77 אפריל 2011, עמ' 41-42).

אני קוראת בספר "השתוות", ששירים רבים בו מוכרים לי מספרים קודמים, ומתרשמת מאד בעיקר מהאומץ לכתוב על הזדקנות, מאיכות השירים ומחשיבות הכתיבה הזו עבור כולנו, כולל שירי האפיטף, שמגייסים הומור נוכח הבלתי-הומוריסטי בעליל. אהבתי במיוחד את השירים האחרונים שיש בהם בשלות שירית ונפשית-רוחנית, ומעיין השלמה עם החיים, שמעוררת תחושת השתאות נוכח ההשתוות הפנימית, כפי שראוי לכולנו להגיע עדיה. (רות נצר, משורר ופסיכולוגית קלינית).

נהייתי ונתרמתי מהקריאה החוזרת בשירים. יש לי רצון להמליץ על ספר זה לכל אוהב שירה ולכל כותב שירה. אשרינו שיש בקרבנו משוררת כזו. שירתה של חמוטל בר-יוסף ראויה למחקר מעמיק. (אורה עשהאל).

על שירתה המשלבת עושר רב-רבדי ומינימליזם, ענווה וגאווה, כאב ושמחת חיים, חדשנות והסתמכות על קנייני העבר, מצאנו אותה ראויה לפרס רמת-גן לשירה תשע"ב. (ועדת הפרס: פרופ' זיוה שמיר, ד"ר עדנה קפלן-הגלר, פרופ' ניצה בן-דב, ד"ר ליליאן דבי-גורי, עודד צבי ניר).